

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

Jos olet 16-64 –vuotias ja sinulla on sairaus tai vamma, joka aiheuttaa:

- ❖ haittaa
- ❖ avuntarvetta
- ❖ ohjauksen ja valvonnan tarvetta **ja/tai**
- ❖ erityiskustannuksia.

Etkä saa

- ❖ Kuntoutustukea
- ❖ Työkyvyttömyyseläkettä
- ❖ Yksilöllistä varhaiseläkettä

Saatat olla oikeutettu 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen. Sen saaminen edellyttää, että toimintakykysi on heikentynyt vähintään vuoden ajan. Toimintakyvyn katsotaan heikentyneen silloin, kun sairaus tai vamma heikentää kykyä

- ❖ huolehtia itsestään
- ❖ selviytyä välttämättömistä kotitaloustöistä tai
- ❖ selviytyä työ- ja opiskelutehtävistä.

Haitalla tarkoitetaan sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa yleistä haittaa tavanomaisessa elämässä. Haitta arvioidaan pääosin lääketieteellisin perustein.

Vammaistuen tarkoituksena on tukea selviytymistä jokapäiväisessä elämässä sekä työelämässä ja opiskelussa. Vammaistuella halutaan parantaa mahdollisuuksia täysipainoiseen ja yhdenvertaiseen elämään muiden rinnalla sairaudesta tai vammasta huolimatta.

Tämän oppaan tarkoituksena on auttaa sinua hahmottamaan avuntarvettasi sekä kuvaamaan tilannettasi hakemukseen. Lisää tietoa hoitotuesta voit kysyä esim. Tietopalvelu Propellista, omalta hoitohenkilökunnaltasi tai Kelasta. Internetistä löydät lisätietoa osoitteesta www.mtkl.fi sekä www.kela.fi

1) Perusvammaistukeen

on oikeutettu hakija, jolle sairaus, vika tai vamma aiheuttaa olennaista haittaa **ja** jatkuvia erityiskustannuksia. Erityiskustannuksia tulee olla vähintään perusvammaistuen verran kuukautta kohden.

Alinta vammaistukea ei siis makseta pelkkien erityiskustannusten perusteella.

2) Korotettuun vammaistukeen

on oikeutettu henkilö, jolle sairaudesta tai vammasta aiheutuu huomattavaa haittaa tai hän tarvitsee henkilökohtaisissa toiminnoissaan, kotitaloustöissä ja asiainnissa kodin ulkopuolella säännöllisesti toistuvaa toisen henkilön apua tai ohjausta ja valvontaa **tai** hänelle aiheutuu erityiskustannuksia vähintään maksettavan tuen määrä

3) Ylimpään vammaistukeen

On oikeutettu henkilö joka on vaikeavammainen **tai** hän tarvitsee monissa henkilökohtaisissa toiminnoissaan jokapäiväistä, aikaa vievää toisen henkilön apua tai huomattavassa määrin säännöllistä ohjausta tai valvontaa **tai** hänelle aiheutuu erityiskustannuksia vähintään maksettavan tuen määrä. Sokea, liikuntakyvytön tai varhaiskuuro hakija on aina oikeutettu ylimpään vammaistukeen.

Kun siirryt vanhuuseläkkeelle, täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle, kuntoutustuelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle, voit hakea [eläkettä saavan hoitotukea](#).

MITEN VAMMAISTUKEA HAETAAN?

Vammaistukea haetaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta erillisellä hakemuslomakkeella. Hakemuslomake on nimeltään *"Eläkettä saavan hoitotuki /16 vuotta täyttäneen vammaistukihakemus"* (EV256) . Vammaistukea voidaan myöntää takautuvasti 6 kk ajalta. Hakemuslomakkeen täyttää kuntoutuja itse ja siihen voi pyytää tarvittaessa apua esim. hoitoyksiköstä, tietopalvelu Propellista tai Kelasta.

Hakemuslomaketta täytettäessä on tärkeää paneutua erityisesti kohtaan 7.

Tähän tulee kuvata sairaudesta tai vammasta aiheutuva haitta ja erityisesti haitasta aiheutuva avun- ja valvonnantarve. Apuun ja valvontaan rinnastetaan myös toisen henkilön jatkuva varuillaanolo. Avuntarve kuvataan riippumatta siitä, saako tarvitsemaansa apua. Jos sairaudesta tai vammasta huolimatta asioiden tekemisestä selviytyy yksin, mutta siihen menee huomattavasti enemmän aikaa ja voimavaroja kuin ennen sairastumista, se tulee kuvata hakemuksessa.

Vastauksen voi tarvittaessa kirjoittaa kokonaan erilliselle liitteelle ja hakemukseen kirjoittaa ainoastaan "katso liite kohta 7". Seuraavassa on esimerkkejä toiminnoista joissa voi tarvita apua, ohjausta tai valvontaa.

LIKKUMISESSESSÄ

- yleisten kulkuneuvojen käyttövaikeudet
- liikkumisalueen kapeutuminen erilaisten pelkojen vuoksi
- pysähtyneisyys, liikkumattomuus esim. masennuksen vuoksi
- pakottava tarve jatkuvaan liikkumiseen

Esimerkki avuntarpeesta: Sairauden aiheuttamien pelkojen vuoksi en pysty yksin kulkemaan julkisilla kulkuneuvoilla. Siksi tarvitsen toisen ihmisen tukea aina matkustaessani julkisilla kulkuneuvoilla.

PUKEUTUMISESSÄ

- vaikeuksia pukeutua sään mukaisesti
- vaatehuoltoon liittyvät vaikeudet
- vaatehankintojen ongelmat

Esimerkki avuntarpeesta: Sairaus vaikeuttaa oikean vaatetuksen valitsemista. Siksi tarvitsen päivittäin/viikoittain toisen ihmisen apua oikeanlaisen vaatetuksen valinnassa.

PESEYTYMISESSÄ

- vaikeuksia huolehtia henkilökohtaisesta hygieniasta
- peseytymiseen liittyvät pakkotoiminnot

Esimerkki avuntarpeesta: Sairaus on vaikeuttanut peseytymisen tarpeen huomaamista. Siksi tarvitsen päivittäin toisen ihmisen muistuttamaan peseytymisestä.

SYÖMISESSÄ

- ruokatottumusten yksipuolisuus ja epäterveellisyys
- vaikeuksia toimia monivaiheisesti ruuanvalmistuksessa
- ruokaostosten hankinta- ja valintavaikeudet

- syömättömyydestä tai liikasyönnistä aiheutuvat fyysiset oireet

Esimerkki avuntarpeesta: Sairauden vuoksi en pysty yksin monivaiheiseen ruoanvalmistukseen. Tarvitsen päivittäin/viikoittain ohjausta ja apua terveellisen ja monipuolisen ruokavalion valitsemisessa ja valmistamisessa.

KODINHOIDOSSA

- aloitekyvyttömyys kodin puhtaanapitoon liittyvissä asioissa
- voimavarojen vähyys kodinhoidossa
- pakkotoiminnot kodinhoidossa, esim. ylisiisteys
- puutteet kodinhoitotaidoissa

Esimerkki avuntarpeesta: Sairaus on alentanut toimintakykyäni siten, etten kykene huolehtimaan kodin siisteydestä. Siksi puolisoni joutuu kantamaan kaiken vastuun kodinhoidosta.

VUOROVAIKUTUKSESSA TOISTEN IHMISTEN KANSSA

- sairaudesta johtuva ihmissuhteiden vähyys ja ongelmallisuus
- vaikeuksia ilmaista itseään
- ihmisarkuus ja eristäytyminen
- aloitekyvyttömyyttä sosiaalisissa kontakteissa

Esimerkki avuntarpeesta: Sairauden vuoksi minulla on vaikeuksia kohdata toisia ihmisiä. Tarvitsen siksi jatkuvaa ystävieni rohkaisua ja kannustusta uskaltaakseni olla muiden ihmisten kanssa tekemisissä.

Lomakkeessa ei ole mainittu psyykkistä toimintakykyä, joten sen voi lisätä kohtaan ”muussa; missä?”

PSYKKISESSÄ TOIMINTAKYKYVYSSÄ

- vaikeus muistaa asioita, erityisesti lähimuistin vaikeudet
- vaikeus keskittyä asioihin
- vaikeus kiinnostua tai nauttia asioista

Esimerkki avuntarpeesta: Sairauden vuoksi minulla on ongelmia muistamisessa. Tarvitsen toisen ihmisen mukaani asioidessani mm. lääkärissä, pankissa ja Kelassa.

Myös opiskelussa ja työnteossa ilmenevät vaikeudet ja avuntarpeet tulee kuvata hakemuksessa.

AVUN, OHJAUKSEN JA VALVONNAN TARVE

Lomakkeen kohdassa 10 kysytään, keneltä saatte apua/hoitoa, kuinka usein ja montako tuntia. Vastauksessa on hyvä ottaa huomioon, että saamanne apu voi olla toisen henkilön, esim. oman puolison tai muun läheisen silmälläpitoa ja varuillaanoloa. Apu voi olla myös puhelimitse tapahtuvaa huolenpitoa tai pelkkää läsnäoloa asioiden sujumisen varmistamiseksi. Tämänkin kohdan voi täyttää erilliselle liitteelle.

ERITYISKUSTANNUKSET

Vammaistukea voidaan myöntää myös sairaudesta tai vammasta aiheutuvien erityiskustannusten perusteella. Erityiskustannuksilla tarkoitetaan sairaudesta tai vammasta johtuvia **tarpeellisia ylimääräisiä** kustannuksia, jotka ovat syntyneet tavanomaisen elämän toiminnoista, työssäkäynnistä tai opiskelusta. Niitä voivat olla esim. omavastuuosuudet sairaudesta johtuvista lääkärimaksuista, terapiasta, muista kuntoutustoimenpiteistä, lääkkeistä, matkakustannuksista, kotiapuvasta tai henkilökohtaisen avustajan palkkaukseen liittyvistä kuluista.

Jotta vammaistukea voidaan erityiskustannusten perusteella maksaa, sairaudesta tai vammasta aiheutuvien kulujen tulee olla jatkuvia/toistuvia ja vähintään maksettavan

vammaistuen suuruisia. Lääkärinlausunnossa tulee olla maininta syntyneiden erityiskustannusten perusteesta.

Erytyiskustannuksista ei välttämättä tarvitse kuittaa, vaan kustannukset arvioidaan luotettavan selvityksen perusteella.

Myös ne erityiskustannukset, joiden kattamiseksi saa toimeentulotukea, tulee mainita hakemuksessa. Tällöin vammaistuen myöntämisestä täytyy muistaa ilmoittaa omalle sosiaalityöntekijälleen.

LÄÄKÄRINLAUSUNTO

Vammaistukihakemuksen liitteeksi tarvitaan lääkäriltä C- tai B-lausunto, josta käy ilmi vammaistuen tarve. Vie lääkärin nähtäväksi täyttämäsi hakemus ennen lausunnon kirjoittamista.

MUUT LAUSUNNOT

Vammaistukihakemukseen voidaan liittää lausunto esim. sosiaalityöntekijältä, kotisairaanhoidajalta, terapeutilta, omahoitajalta tai omaiselta.

VAMMAISTUEN PORRASTUS

Vammaistuki porrastetaan kolmeen osaan. Tuen tarve arvioidaan hakijan kokonaistilanteen mukaan. Ratkaisuun vaikuttavat sairaudesta tai vammasta aiheutuva toimintakyvyn aleneminen, haitta, avun, ohjauksen ja valvonnan tai palvelusten tarve sekä erityiskustannukset. Arviota tehdessä otetaan lisäksi huomioon hakijan yksilölliset olosuhteet. Tuen määrä tarkistetaan vuosittain.

Perusvammaistuki 85,59 euroa/kk vuonna 2009

Korotettu vammaistuki 199,71 euroa/kk vuonna 2009

Erytyisvammaistuki 387,26 euroa/kk vuonna 2009

VAIKEAVAMMAISTEN LÄÄKINNÄLLINEN KUNTOUTUS

Jos saat vähintään korotettua vammaistukea sinulla saattaa olla oikeus Kelan järjestämään vaikeavammaisten lääkinnälliseen kuntoutukseen. Lisätietoja saat esim. tietopalvelu Propellista tai Kelasta.

TULOJEN JA VARALLISUUDEN VAIKUTUS

Vammaistuen saamiseen eivät vaikuta hakijan tulot eikä varallisuus ja se on verotonta tuloa.